

משנה כפרי

עילון כפר-מנחם

מס. 21 (1417) 21.11.86

חשוב

שפרשת וענונו
ומשלוחי הנשק לאיון
לא יסתירו מעינינו
את פריחת
הכריזנטמות.

טעגער לים

מכתב/ראיון על נואם שפניצר
(הצבאי אסא!) מתוך "על הכרובים"

עליון קיבוץ נחשון

האם אתה חושב שאתה חסר פה?
אני לא חושב שאני חסר לקבוץ. אני חסר לכמה אנשים בקבוץ, על רמות שונות. (לחלק בכדור-סל) בשבת, לחלק בעבודה, לחלק במיטה לחלק בלב וכו'...) לאחרים אני חסר כמו חור בראש. זה הדדי, וזה החיים. כמובן, הייתי רוצה לקוות שהשארתי איזה רישום בזכרון הקולקטיבי. אולם אין לי כלים לדעת זאת, וזה גם לא מאד חשוב. מסקרן אותי במיוחד איך אשמר בזכרון של ילדי "ברוש" בעוד, נאמר 10-20 שנה. אני, בכל אופן, תמיד אהיה אסיר תודה לילדים. ניתן לומר שהם לימדו אותי על אהבה שפויה, אחרי שנשים לימדו אותי על אהבה מטורפת.

מההדים שאתה מקבל עכשיו על נחשון, איך אנחנו נראים לך כעת?
ממה שאני שומע. הרי שהחיים נמשכים ואני מניח שיימשכו, אם כי יתכן כמובן, שהחיים יפסיקו.
האם אתה מתגעגע? ולמה אתה הכי מתגעגע?
בעיקר למשפחה, לילדים ולחברים שלי. אני מטבעי לא נקשר כל כך לנרף, אלא יותר לאנשים.

בקבוץ חייתי חיים כפולים - משהו כמו סנטה-קלאוס ביום ודרקולה בלילה

קודם כל מה שלומך ואיפה אתה נמצא?
שלומי טוב. אני גר ביוסטון (טקסס) עם אשה (בריטני-משוררת, תלמידת דוקטורט ומורה לספרות באוניברסיטת יוסטון) וחתול (אליוט הפרסי).
דירה קטנה. מרכז העיר. אזור יפה. מעט כסף הרבה כוונות.

מהן תכניותיך הברורות והמעורפלות בעתיד הקרוב?
תכניות ברורות: להשאר בחיים (פה זה כרוך במאמץ) ללמוד (פסיכולוגיה התחלתי לפני חודש).

תכניות מעורפלות: להוסיף את השם שפנצר ליד פרויד, יונג ואדלר... נשמע מתאים לא? (אמריקה ורסנו, מותר לחלום חופשי...)

איך נחשון, כמקום וכקבוץ נראים לך ממרחק?

אני לא מביט אחורה בזעם או בעצב. גם לא בחמלה או בתערוב. אהבתי את חי הקבוץ. הקבוץ, לדעתי הוא מקום יפה, נעים וטוב וצורת חיים מכובדת מורכבת ומעניינת. כמובן שיש בעיות, אבל בעיות יש בכל צורת חיים כי החיים עצמם הם בעיה. בכל-אופן, הקבוץ בשבילי הוא בית. ובית, כמו אמא, יש רק אחד.

מה החמצת בנחשון?

לא החמצתי כלום. מציתי. בעצם חייתי בקבוץ חיים כפולים (משהו כמו סנטה קלאוס ביום ודרקולה בלילה) זה סגנון חיים שהוא, כמו מלחמה וקוקאין, נסיון מאלף, אם הצלחת לצאת מזה חי ושפוי. כיום אני מחפש סימביוזה בין קוטבי האישיות שלי.

מדי פעם אני נתקף ב"התקף געגועים" הקשור בהזכרות בתחושות החמימות, הבטחון והשלווה שבקבוץ אלה מרכיבים שחסרים כאן. אני גם נזכר לעתים בארועים שונים מחיי בקבוץ ומעביר אותם מחדש בראשי כמו סרט.

חוץ מזה קיימת תחושה של זרות מסוימת וזה הולך איתך כאך לכל מקום.

מה ההבדל בין נחשוך ליוסטון?

קשה להשיג בי קשה להשוות. בכלל, להשוות ישירות בין הקיבוץ לאמריקה, ואפילו בין ישראל לאמריקה, זה כמו להשוות בין תת-מקלע "עוזי" לפצצת אטום. כלומר: לא רציני. זה לא רק מימדים שונים. זה פרינציפ שונה. בכל אופן, אנסה לתאר קצת: יוסטון עיר גדולה, ענקית (4 מיליון תושבים) היחוד העיקרי שלה הוא שילוב מפתיע בין גודל לפרובינציאליות (קומבינציה לא אופיינית לאמריקה). העיר לא יפה במיוחד, חוץ מגורדי-שחקים (סמל פאלי אה..). חוץ מזה, הקצב שונה, המנטליות שונה, הנוף שונה, האקלים שונה, השפה שונה; הריח שונה, האוכל שונה, הפוליטיקה שונה, האנשים שונים, הבגדים שונים וחוץ מזה הכל אותו דבר כמו בקבוץ...

מה יש לך שם שלא היה לך פה?

אני לא עוסק בהשוואה אובססיבית בין שם לפה, ואני לא שופט. אני מנסה, קודם כל, לחיות ולחיות את הדברים באופן בלתי-אמצעי, מבפנים. בסה"כ אני אותו אדם, רק בסיטואציה שונה, וזה כמובן מוציא ממני ומעלה בי דברים ופנים שבקבוץ אין כורח, עניין, לגיטימציה או כלים להעלות. יש לי צורך להרחיב ולהעמיק את הקיום שלי. זה תהליך, כוון. לא כמובן הפוליטי, אלא כמובן הרגשי. תחושות, חוויות, הבנות. אמריקה היא הלב הפועם של העולם המודרני והיא פלא חברתי. צריך להכיר בכך, לטוב ולרע. אני לא חושב שניתן להבין את העולם היום בלי להבין את אמריקה, ואת שניהם אי אפשר להבין עד הסוף... אני במגבלותי, מנסה לקבל מושג אמיתי על ה"מאקרו-אורבניזם" הזה. אני, בכל אופן, לא מסתובב באמריקה פעור-פה וזקור-גבות. בס"ה את מרכיבי הקיום הבסיסיים אני כבר מכיר. אני ממשיך כאן תהליכים שהתחילו בקבוץ.

השהות כאן עוזרת לי לחדד ולהדגיש פנים שונות בנסיך החיים שלי. יסודות הקיום האנושי זהים בכל מקום אולם קיים, כמובן, שוני בניואנסים, אינטונאציות, בין מקום למקום, בין אדם לאדם, ובכל זה אני מתנסה כאן. ברור שהמושג ניואנס בהקשר זה הוא יחסי. באמריקה חיים 200 מיליון איש. בישראל 3-4 מיליון. זהו הבדל עצום במישור הטכני-ארגוני-חברתי אולם במישור הקיומי, הכל תמיד מתנקז אל האדם היחיד ואז ההבדלים מצטמצמים. כללי, המצב כיום בעולם המערבי, שבו אדם כמוני יכול להתנסות, מתוך בחירה, בחיים שונים משני צידי האוקיינוס ברמת בטחון וחופש גבוהות יחסית, נראה לי כפריבילגיה. להורי לא היתה פריבילגיה כזו ואני בטוח שלילדי תהיה. אולם, כרגע, העולם פתוח ויש אופציה, ולדעתי גם חשיבות, להתנסות כזו. ביחס לקבוץ ולארץ, אמריקה מלמדת אותך פרספקטיבה. ביחס לעולם ולעצמך, אמריקה מלמדת אותך צניעות. פה ראו ושמעו הכל. המימדים הם בלתי נתפשים והכמות מולידה איכות. לטוב ולרע. (גם איכות הרוע פה היא בלתי נתפשת). אמריקה מלמדת אותך לחשוך ולכבד. בקבוץ אתה לא חושד באף אחד, אבל אתה גם לא מכבד אף אחד (רוצה לומר: מכבד את היותו שונה ואחר). בקבוץ מכבדים את הזהה והאחיד. כאן אתה לומד לקבל את השונה והאחר, אבל גם להזהר ולחשוך בו. לכל דבר בחיים יש סיבה, משמעות ומחיר. באמריקה, בעיקר מחיר. על כל ילד שבא מבית שבור ועלה מאשפתות, ברוח האמביציה הנואשת, רגשי הנחיתות וסבך מטעני הרגש שלו אל פסגת יצירה כלשהי, יש מליון ילדים מבית שבור שנשברו ונשאר באשפתות. אתה נחשף כאן לספקטרום רחב של גירויים, אבל גם של חרדות אתה לומד על ההבדל הדק בין

אקזיסטנציאליזם הרואי לביך
אומללות נטר. לא כל מי שסוחב
לרוב כל החיים הוא סיזיפוס,
מוזיקאי ש-L.S.D. שיחרר לו את
המוזה, יש אלף אחרים באדמה,
מרעילים תולעים. לא כל מי שצועק
"אף על פי כן..." הוא גלילאו.
לרוב הוא חולה סכיזופרניה שאין
מוסד שיטפל בו והוא ישן ברחוב
בחבית והוא לא נהיה מזה דיוגינס.
לא כל שחיין הוא עומר כייאם.
סביר יותר להניח שהוא יצור אומלל
שאינו מסוגל לחבר משפט או את מספר
הכנסות שהוא שותה בלילה. פרויד
אמר בזמנו שתאוריה טובה אינה סיבה
מספקת להתעלם מן העובדות. זה נכון,
ולא רק באמריקה...

מה עם הציונות ומה עם הסוציאליזם?

ציונות וסוציאליזם הם נושאים
רחבים ואין אפשרות למצות אותם במסגרת
כזו, אם בכלל. כללית, בקשר לציונות,
אמריקה היא כיום גם אלטרנטיבה ומתחרה
מספר 1 וגם תמיכה וערובה מספר 1
לציונות, כך שהיחסים מטבעם בעייתיים.
ההתנסות בחיים כאן היא מבחינה זאת,
מעניינת ומאלפת. רוב היהודים כאן
כך נראה לי, חיים בתערובת רגשית
של אשמה ועליונות. זו לא תערובת
בריאה, אבל לא מתים מזה. ישראל
ליהודים כאן היא, ברמה רגשית,
עוגן, זהות והזדהות, מצפון רוחני
והתגלמות איזשהו אידיאל ייחודי.
ברמה הטכנית, התכל'ס, ישראל היא
קודם כל מקלט לשעת חירום, למקרה
שהיוצרות כאן יתהפכו, וצעצועים
לעשירים, המנסים לגדול מעל לחייהם
הרוחניים הדלים על-ידי חיבור
עצמם ל"מדינת הפלא" באופן פטרוני.
לישראל בארה"ב יש בעיות שונות.
קודם כל הוא תמיד גולה, עקור.
זו תחושה בסיסית שאין לה תקנה
אבל גם זה אינו מצב חד מימדי
מכיוון שגלות, כעקרון, היא מצב
נפשי, לרוב טראגי, אולם לעתים
הנה הרע ההכרחי במיעוטו.

סולג'ניצין גולה. גם האנשים
שברחו מפולין לרוסיה בתחילת
מלחמת העולם השניה היו גולים.
גם הקבוצים להבדיל, נהפכים אט-
אט למעיין גלות פנימית בארץ.
בגלות מתוך בחירה יש כבוד ויש
סוג של קסם ושל פתרון. ההיסטוריה
בעתיד יתכן ותשפוט את היורדים
"הבוגדים" של היום כרואי הנולד
של מחר, אלה שקראו את הכתובת
על הקיר, שנמלטו בטרם שואה ובכך
הצילו בעצם את העם היהודי. אני
לא חושב שזה המניע המודע של
היורדים היום, אולם האספקט הזה
קיים. קשה גם להוכיח היום
שה"גניוס היהודי" (שאני מאמין
בקימו) נשמר ומוגן ומתפתח
בארץ יותר מכאן.
(הגניוס היהודי: תחכום-מוסר-
השכלה-הסתגלות).

המהפכה הציונית היא ארוע עצום
ומרתק אבל יש לזכור שמדינה, וכל
התארגנות חברתית, היא קיום
בטוח, הוגן, חופשי, מכובד ומהנה.
אלה אינם בדיוק מאפיינים מובהקים
של הקיום הישראלי... האזרח
בישראל היום נדרש להקריב ולוותר
על נתחי חיים וסיפוק וחירות
גדולים מאד, כדי לקיים את אותה
מסגרת שאמורה היתה לספק לו את
כל אלה. מילכוד. ארצות הברית
של היום היא (כמו ישראל) תופעה
חברתית יוצאת-דופן בעולם.
מבנה החברה, אופייה ומיקומה
(הבטחון הצבאי, העצמה הכלכלית
החירות הסוציאלית, הגודל הפיזי
מגוון הקבוצות האתניות, דתיות
הסטוריות, ערכיות, גאוגרפיות
המתקיימות זו לצד זו) מאפשר
קיום יהודי בתוכה במידת חופש,
כבוד ובטחון המתחרים בהצלחה
באלה שבשראל. זו, לדעתי, בעיית
הציונות כיום. אישית, אני מנסה
לתמרן את חיי למצב שבו יהיו
בידי האופציות להחליט לחיות
כאן או שם, כך או אחרת, בהתאם

למציאות המשתנה וכו'. במצב כזה יש גם להחלטה עצמה משקל ומשמעות גדולים ואמיתיים יותר. אני, כאן, מקבל פרספקטיבה חדשה חיונית לדעתי, על כל הקיום היהודי ישראלי (וגם הקבוצי לצורך העניין). שינוי נקודת המבט (ואפילו באורח זמני) מ: "קבוץ ישראל-מרכז העולם" ל: "אמריקה-מרכז העולם" מאפשר לבחון דברים באור שונה והרבה פעמים רציני יותר. במישור הפסיכולוגי (של נושא הירידה) קיים בי ספק אם אדם המסוגל לקום אחרי 30 שנה ולבחור להתנתק מכל הקשור והקושר אותו ולעבור לחיים אחרים נידון בכלל ביכולת כלשהי להתקשר באמת. ברוב המקרים התשובה שלילית. ומכיוון שלדעתי קשר הוא האלמנט הקיומי החשוב ביותר ומפתח לכל סוג של אושר אמיתי, הרי שרוב אלה מועדים לאומללות גדולה (אם גם בתפאורה יקרה יותר). בין היהודים לישראלים כאן קיימת, לדעתי, מתיחות ואפילו איבה סמויה. זה נושא שהוא פחות או יותר בבחינת "טאבו". בסאלט-לייק-סיטי, נוטה, הלכתי, בחיפוש אחר עבודה, לראיון עם בעל עסק יהודי עשיר. הוא אמר לי: אני שולח את כל הכסף שלי לישראל כדי שתשאר שם, והנה אתה בא הנה... אמרתי לו: "מה שאתה עושה עם הכסף שלך, זה עניינך, מה שאני עושה עם החיים שלי, זה ענייני". את הג'וב הזה לא קיבלתי... אני אישית משתדל להמנע מישראלים כאן. לא באתי לאמריקה כדי לפגוש ישראלים. מאלה שפגשתי לא התרשמתי. אלה אנשים ריקים ומשעממים. עם קבוצניקים יש לי בעיה גם בארץ ופה זה רק מחריף... בקשר לסוציאליזם: אני חושב, כאמור, שלכל אדם מגיע שוויון זכויות והזדמנויות בחברה. אני חושב שהחברה צריכה להגן, לעזור ולהבטיח תנאי חיים הוגנים לכל פרט המקבל על עצמו את חוקיה ומגבלותיה. החברה צריכה להעניק לכל פרט אפשרות לקיים את זהותו האישית ברמת חופש מירבית.

גם בקיבוץ וגם באמריקה יש בעיות עם הכללים האלה. החברה הקבוצית מצמצמת מאד את חופש הבחירה, מרחב המחיה והביטוי ומגוון הגירויים, וזה מחיר גבוה מאד גם בעבור הבטחון הגדול שהיא מעניקה. מבנה החברה הקבוצית הוא, עקרונית, מסובך מאוד ובנוי על יסודות סופר-ראציונליים, קשים מאד לשימוש המוני ועקבי. עקרון השוויון הקבוצי הוא מעוות. אין סיבה, אין הגיון ואין טעם שדין עצלן יהיה כדין חרוץ, דין טיפש כדין חכם וכו'. (ולא מדובר בדין משפטי, כמובן). אין סיבה שלא ינתנו לאדם הממלכה שלו, הזהות שלו, הפרטיות האינטימית שלו. החברה חייבת למצוא דרך לעודד ולגמול לאנשים בתורמים, מעשירים ומשביחים אותה. (בארה"ב הגמול הוא הכסף. ברוסיה - קידום מפלגתי. באיראן הבטחת מקום בגן-עדן). בקבוץ אין בעצם, גמול או פידבק רציני ונוצר נתק בין האדם לחברה, וכך במקום לחיות בוואקום, נוטה האדם לפנות אל מקומות אחרים, שם יקבל את ההכרה וההדדיות המזינים והחיוניים לקיום. בקבוץ נוצר מצב בו הזהות האישית נופלת קרבן לזהות הקולקטיבית, במקום שיתקיימו יחסי הפרייה והזנה הדדיים. מקור הזהות האישית והיצירה הוא אחד (האגו) ומכאן שדיכוי הזהות מנוון את היצירה ולהיפך, והתנוונות שניהם ממיתה את הזהות הקולקטיבית. הקבוץ כמהפכה, כמהפכה, נכשל, משום שלא הפך כלום. יש להכיר בכך. גם כקוריוז הוא מאבד אפקט ומתיישן, משום שיש כל כך הרבה קוריוזים מסביב. ככוח פוליטי, הקבוץ מאבד גובה משום שמה שנשאר זה ערך היסטורי, מוגבל אף הוא. חוץ מזה, הקבוץ מתפקד אפקטיבית כבית. אבל זהו כבר מישור התייחסות סובייקטיבי ושומם.

במצואות חברתית כלשהי, יישמר.
(הדרך להתמודדות נכונה עם המתח
והפער הזה היא, לדעתי, בחינוך.
אבל זה כבר ספור נפרד).

אם היית חוזר או אם תחזור לנחשון
מה אתה רוצה שיכינו לקראת בואך?
(קליניקה...)
אני לא רוצה שיכינו לי כלום (חדר
אולי...)

האם כבן קבוץ פגום (כפי שתארת פעם
במאמרך) אתה מסתדר בחוץ? איזה כלים
חסרים לך ומה ניתן לעשות כדי לשפר
את המצב בנדרון?

השאלה אינה נכונה. לבן קבוץ יש כלים
להסתדר. זה הכל. יש לו רק כלים
להסתדר. זה חלק מהבעיה. מה שאין לו
זה: כלים לחוות קשר אינטימי מורכב.
כלים ליצור ולחשוב באורח עצמאי
זהות אישית ובטחון עצמי. רוב בני
הקבוץ שחולפים כאן בשנת חופש וכו'
עוברים כ"זומבים" מחוץ לחוף, בלי
שום הבנה או תחושה אמיתית ל"חוויה
האמריקאית". אלה שנשארים, נתקעים
כאן בשממה רוחנית וגטו חברתי-תרבותי
וממשיכים לעשות את הדבר היחיד שהם
יודעים - לעבוד קשה. ההבדל הוא שפה
הם עושים מזה כסף.

נקודה נוספת: ההבדל בין
מטורף-נוירוטי-מגלומן-
תמהוני, לבין גאון-יוצר-
רגיש-מהפכן, הוא דק ביותר.
הקבוץ כתופעה, במרחב ההסטוריה
המצומצם בו הוא מתקיים, עדיין
לא התמקם לבטח באחת משתי
הקטגוריות האלה וקשה לנבא להיכך
יפול. באמריקה הקפיטליסטית
קיימות בעיות שונות: קיים
הפער בין מיתוס (אפשרויות
בלתי מוגבלות) למציאות (העשירים
מתעשרים, העניים מתענים) מתוך
המימדים עולות תחושות ניכור
קשות. (לא מסתכלים עליך באמריקה
מסתכלים בניירות שלך). נוצר
ניגוד אינטרסים בין ההגיון
הכלכלי (לפיו שחקן פוטבול חשוב
יותר ממורה) לבין ההגיון החברתי
(לפיו מורה חשוב יותר משחקן
פוטבול) נורמות יסוד מתעוותות -
הכסף הופך מסמל ואמצעי קיום
כלכלי, למטרה ומדד יחיד להצלחה
ואושר. נוצר טרוף-מערכות לפיו
מי שאין לו כסף לא יכול לרכוש
השכלה וללא השכלה אין לו מקצוע
וללא מקצוע אין לו כסף וחוזר
חלילה במעגל סגור. נוצרת חברה
מעמדית והפערים מתרחבים. משום
הפיכת הכסף לקנה-המידה היחיד
הופכת הרווחיות לשם המשחק וכך
ניתן לעשירים לקנות כאן גם
עורך-דין, רופא, שופט, פוליטיקאי
וכו' וכל אלה נשללים מן העניים,
שעל גבם נערכת החגיגה.
נוצרים מתחים עצומים ואיתם
כמובן, אלימות ואכזריות חברתית
וכו' וכו'. בס"ה שתי החברות
אינן הומוגניות לחלוטין.
יש סוציאליסטים טובים בארה"ב,
הלוחמים מבפנים לשינוי השיטה
ויש קפיטליסטים "טובים" בקבוץ,
המנצלים את תמימות השיטה. אני
חושב שהקבוץ ישתנה ואמריקה
תשתנה. החיים הם מצב דינמי.
אבל המתח והפער בין ציפיות
וצרכים של אנשים, לבין מימושם

לסיכום, הערה קטנה:
להחלטתי לקום ולצאת מהקבוץ היו,
כמובן, גם צדדים וגורמים פרטיים-
אינטימיים שלי שחשיבותם רבה.
אולם אני, מסיבות מובנות, מנוע
מלהתייחס אליהן כאן.

את ההגיון הזה הם מסוגלים
להביך הרבה יותר טוב מאשר
את העקרונות הערטילאיים
הקיימים בקבוץ, ולכך הם
נשארים. אני יכול להסתכן
(מעט מאוד) ולומר שרוב בני
הקבוץ לא מבינים על מה
אני מדבר. אני לא בן-קבוץ
אופייני. אני לא באתי לכאן
"להסתדר". גם לא באתי לחפש
זהות. זהות מוצאים בפנים,
בתוך הלב והראש, לא בחוץ.
באתי ללמוד ולחיות.

הודעה מועזת קליטת בניים

שלוחות הורביץ סיימה את תפקידה
בועדה. בשם כולנו-תודה
על הכיפול, ההסירות
ותשואות-הלב.
את מקולה תופסת
נורית ג.

לכל מי שיש
איזה צהן בעיות
בנגע לציון
כללי, דיהוט וכו'
יש כתובת
ואוזן קשבת.
אניק.

ויש עוד
מתגאים!

גולן, מרק ורון
ציהיה לכם בהצלחה
ותחזרו בשלום!

היום לפני 40 שנה . 26.11.46

ז ר ט ר ת
+++++

בעקבות דו"ח - המעיין בתיק המכתבים ימצא שמה דו"ח של הד"ר לנדורי על המצב הסניטרי אצלנו. בקראך את הדו"ח הנ"ל מתגלית לפני הקורא תמונה עגומה למדי על נושא זה. לא כאן המקום לציין סיבות, חיפוש אחרי אשמים וכד'. העיקר שיש שם גם חלק קונסטרוקטיבי בדו"ח הזה, בו מוצעות כמה הצעות אשר לתיקון המצב.

מחובתנו לראות שהמכתב הזה לא יגנז בתוך הארכיון, כי אם יגיע לידי הנוגעים בדבר (חצרן, ועדת בנין, מרכז משב וועדות עבודה) ועליהם בהקדם למלא אחרי ההוראות הכלולות בדו"ח.

דרך אגב, חברים שונים בקבוץ מביאים את תעצומותיהם על הסדרים הרעועים בבית-הכיסא (המשתנה הוצאה מכלל שימוש, מכסאות העץ נעלמו וכד') ויש לתקן את זה מיד.

לצוות החפיף, לאלה שהובילו, ולאלה שנרתמו,
הרבה תודות על היוזמה והמסירות.

מהילדים וההורים
במוסדות הקיבוץ

בתעשייה -
נמו ג'וי פאה -
על ג'וי פאה -
על ג'וי פאה -
על ג'וי פאה !!

בעקבות "תאונת נוסף בלקה"

בעלון הקיבוץ מיום 7.11.86, קיים תיאור אמיתי ועצוב על המצב המשקי והכספי של כפר מנחם, עם התדרדרות רצינית, ירידת הכנסות ועלייה בהוצאות. והמסקנה שאין מנוס מהורדה ברמת חיינו.

התמונה העגומה משתקפת מעיון באינדיקטורים כדלקמן:

תשמ"ו   תשמ"ה   תשמ"ד   תשמ"ג   תשמ"ב

תפוקה באלפי \$ (הכנסות מענפים)

הוצאות ייצור באלפי \$

תרומת המשק באלפי \$

הכנסות ומיוחדות באלפי \$ (שילומים עתודות וכו')

עודף לרווח והפחתות באלפי \$ מינוס

החובות באלפי \$

החסכונות-נכסים פיננסיים באלפי \$

נטו חסכונות באלפי \$ מינוס   מינוס   מינוס

ההתדרדרות בולטת לעין בשורה התחתונה: בתקופה של ארבע שנים ירדנו

כבר מתקרבת להתמוטטות.

עקב כך מצאתי לנכון להדפיס מחדש כתבה שראתה אור לראשונה בעלון קיבוצנו לפני 10 שנים בצירוף תשובת מרכז המשק דאז.

הלשך בעמוד הבא ←

המצב לאמיתותו 20.1.77

שיחת הקבוץ שהתקיימה במוצ"ש 22.1.77 חשפה כמה היבטים לא-נעימים בנוגע למצב המשקי אשר לקראתו אנו צועדים בשנים הקרובות, ואשר ללא היערכות הולמת מצדנו עלול לגרור את כולנו לשפל כלכלי אשר דוגמתו לא ידענו עשרות בשנים. המצב הזה עלול להביא ~~אלו~~ לנו להכרח של ביטול תקציבים והשקעות, לירידה ברמת החיים לדרגה שתהיה מעבר לכח הסבל שלנו, ובסופו של דבר אנו נמצא את עצמנו סמוכים על שולחן התנועה, תלויים בחסדיה ונתונים לתכתיבים של נציגיה אשר יבוא לגאול אותנו ממצוקתנו; כאשר באותו הזמן יפעלו הטובים והמוכשרים שבחברינו במוסדות ובמפעלים מחוץ לקבוץ וילכו מחיל אל חיל.

הדברים הנ"ל נראים כנבואה שחורה, אשר בשלוותנו ובאדישותנו אנו רוצים להרחיקה ולגרשה ולהעלים עין ממנה, והלואי שתתבדה; אם ברצוננו למנוע אותה חייבים אנו כולנו להקדיש את מלוא מחשבתנו ועיקר מרצנו ומיטב חברינו המוכשרים, וזאת תוך כדי גיוס משאבינו האנושיים במימדים אשר טרם ידענו.

הדברים למעשה ידועים לכל אלה אשר עינינו להם ואשר אוזנינו להם, ובעיקר לכל אלה שלמדו כלכלה במישורים השונים, באוניברסיטאות, בפקולטה ברחובות, בקורסים למרכזי משק ברופיץ ובהדמנויות שונות. המדורים הכלכליים של העתונים מלאים סטטיסטיקות על העבר וההווה ועל הצפוי לנו בעתיד הקרוב עם הצטרפות מדינת ישראל לשוק המשותף. משרדי הממשלה הנוגעים בדבר (מסחר, תעשייה והאוצר) מתריעים כבר שנים על ההולך להתרחש בענפי המשק של ארצנו עם ההצטרפות הזאת - על הסכנות החמורות הצפויות לכל אלה אשר לא ישכילו ולא יתכוננו בעוד מועד למצב החדש, עם חשיפת כל תעשייתנו להתחרות של התעשייה היעילה של מדינות מערב-אירופה - ועל הסיכויים המזהירים הצפויים למתכוננים בעוד מועד להשתלב בשוק הגדול הזה עם אפשרויות יצוא בלתי מוגבלות לאלה אשר בידיהם יהיו המוצרים המתאימים בייצור היעיל ביותר. ואיך הדברים הנ"ל מושגים על נקלה ואיך הם בהישג יד שלנו מכח השגרה או המשאלה החסודה בלבד, הדברים הנ"ל ניתנים להישג על ידי עמל רב, בדם ובזיעה תרתי משמע.

המוסדות המשקיים בשנים האחרונות ובעיקר רכזי המשק, אשר לא גילו עניין בבעיה הזאת; ולא הביאו להתעוררות מוחלטת של הקבוץ כולו לסכנה החמורה הזאת, נטלו על כתפיהם אחריות כבדה מנשוא; ואם המוסדות המשקיים ימשיכו ויתמידו בקו הנח הזה של שגרה, של עסקים כרגיל, של חוסר התעוררות, של שחרור חברים מוכשרים לפעילות מחוץ לקבוץ במקום שאלה יטו שכם וירתמו על תבונתם ועל כשרונותיהם להתכוננות, להערכות, ללימוד ולחיפוש פתרונות - הם יחטאו שבעתיים, ויתירו את כולנו בבוא היום ערומים ונבוכים.

קבוצים רבים כבר מזמן ערוכים ליום הזה. אחרים מצויים בשלבי הכנה. הבעיה היא להבטיח הכנסה הולמת לקיים את אוכלוסייתנו בעוד חמש או שש שנים כאשר ההכנסות הנוכחיות מענפי החקלאות ומפעלי המלאכה הזעירים לא יספיקו לקיים את רמת החיים הנאותה, ויהיה צורך בהכנסות של מפעל תעשייתי גדול ורציני אשר ימלא את החסר, ובמידים אשר בימים עברו לא חלמנו עליהם.

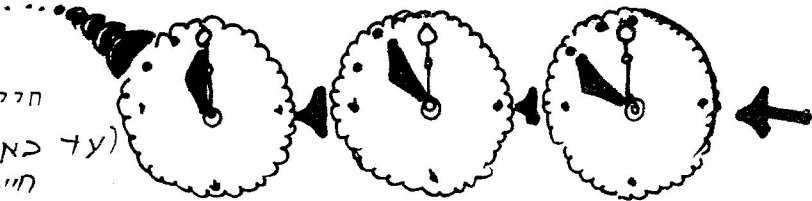
קבוצנו ידע תקופות של תנופה ופיתוח בשנות החמישים והששים ובזכותם הצלחנו עד היום לקיים רמת חיים סבירה והגונה. בתנועה הקבוצית ראו בנו קבוץ מוביל ולא מעט קנאו בנו בהצלחתנו המשקית אבל זה כבר מספר שנים שאפשר להרגיש שהתאוצה נבלמת כאשר לקראת שנות השמונים צריך להתכונן במרץ כפול ומשולש, והלואי ולא איחרנו את המועד כאשר מחוגי השעון מתקרבים לשעה שתיים-עשרה.

בשנות השמונים חייב כל קבוץ לקיים תעשייה מבוססת ומתוחכמת אשר תהיה מסוגלת לתרום את חלקה המכריע בסיפוק צרכי אוכלוסיית הקבוץ. מפעל תעשייתי כזה חייב יהיה להגיע לתפוקה אשר לא רק משתווה עם התפוקה של כל ענפי החקלאות אלא לעבור על זה בהרבה. אצלנו זה אומר שבעוד חמש שנים מפעל כזה יהיה חייב להגיע לייצור ולפדיון, ברמת המחירים של היום, בסכומים של בין שלושים לארבעים מליון לירות בשנה, (4-5 מיליון \$) אשר מזה לפחות שני-שלושים יהיו מיועדים ליצוא כדי למנוע תלות מוחלטת בתנודות של השוק המקומי עם כל המצבים של מיתונים למיניהם.

איך זאת משימה קלה והיא לא תבוא מעצמה. יתכן שאפשר להתאים את מפעל המתכת שלנו עם כל ההסבות, עם תוספת עובדים ועם שינויים דרסטיים, למלא את החלל הזה. זה מצריך לימוד ובדיקה, מחקר ובקרה - חיפוש אחרי מוצרים חדשים מתאימים, השקעות חדשות בציד, בידע, בהכשרות וכו'. ואם איך באפשרות המפעל להעמיד באופן מלא אדם שיעסוק בנושא הזה, אז צריך להמציא את האדם דרך ועדת המשק. בכל מקרה חייבת חקירה זאת להתבצע במעקב רצוף של מרכז המשק יחד עם ועדת המשק. המשימה תהיה עוד יותר קשה אם יתברר שיש הכרח לעבור לתעשייה אחרת לגמרי, ואז החיפוש יהיה יותר ארוך, האמצעים יותר יקרים, ההשקעות יותר עצומות, וצורך בהסבה מקצועית של חברים רבים עם הכשרות מרובות וממושכות.

צריך להתחיל קודם כל, לעורר מודעות בועדת המשק, ובקבוץ כולו. נחליף דעות בעלון הקבוץ, נשמע הצעות מועדת המשק. נקיים בירורים ומחיריים יותר תכופים ויותר משמעותיים. נלמד את הבעיה ונשוחח עליה בשירות קבוץ ונמצא את האדם המתאים. כל זה איננו קל אבל הכרחי, ויפה שעה אחת קודם, וביתר מחשבה שלא נאחר.

חיים גולדברג
(עד כאן - מאמרו של
חיים - בהמשך
תשובת פ. המשק).

תשובתו של מרכז המשפט

11.2.77

א. המצב המשקי לאמיתו כפי שהוא משתקף במאמרו של חיים ג. נראה לי בהחלט כתאור נאמן של המציאות המשקית בה אנו חיים. אך הכרחי לדעתי לתת את הדעת על פתרונות ותשובות והסיבות למצב זה, ולא להתרכז בהטחת האשמות כלפי "המוסדות המשקיים ובעיקר רכזי המשק".

לעניות דעתי המצב המשקי בו אנו נתונים הוא בעיקרו נובע מהמצב החברתי כלכלי בקבוץ - מנכונות החברים להשקיע ולתרום בהתאם לכושרם על מנת לקדם ולהשפיע בכוון חיובי על מגרעות וחריגים המתרבים והולכים.

לכן האחרייות אשר לוקח לעצמו כל חבר מן השורה בהתייחסותו לבעיות החברתיות והמשקיות בהן אנו מתלבטים היא בעלת משמעות שוות ערך למידת "האחרייות הכבדה מנשוא" שחיים מטיל על המוסדות המשקיים. בהתמודדות עם ה"סכנה החמורה" הרובצת לפנינו והיא, לפי חיים, "ירידה ברמת החיים, קצוץ תקציבים והשקעות, ואז כאילו רק התנועה תוכל לגאול אותנו ממצוקותינו".

על מסקנה זאת יורשה לי לחלוק ולהניח הנחה (הנוגעת לכולנו) כי שיפור המצב הכלכלי תלוי במידה מכרעת בכל אחד ואחד מאתנו - באוירה החברתית היוצרת הן מבחינה ערכית והן מבחינה כלכלית, שנצליח ליצור - ובעיקר עם מדובר בשפור הכלכלי - הרי נדרוש מעצמנו קצת יותר - יותר אחרייות יותר פריזון ליחידת עבודה - אני מאמין כי המצב ישתפר ללא הכר. אני משוכנע כי אם נדע להפעיל ולנצל את כל גורמי היצור שבידינו - קרקע, עבודה, מים והון (במסגרת האילוצים הקיימים) בייעילות יתר הרי מובטח לנו שיפור רציני - והדבר תלוי בראש ובראשונה בכל אחד מאתנו.

לעניות דעתי בעיה מס' 1 בסדר העדיפויות היא שפור המצב החברתי והדמוגרפי לאור העובדה כי 50% מבני המשק אינם נשארים בקבוץ. עלינו לחפש מקורות לקליטה ע"מ לסתום את "פער" העזיבות הרציני הזה ההולך וגדל, ויעד ראשוני הוא להגיע לקליטת כ-5 עד 10 משפחות צעירות מבחוץ בשנה, הדבר מחייב הערכות חברתיות, הקצבת דיוור מתאים הן לנקלטים והן לילדיהם וקביעת קריטריונים קשוחים להבטחת איכות הקליטה.

אינני מקבל, בנוסף לכך, את טענתו של חיים כי עלינו להתרכז כעת בהקמת או בחיפוש אחר מפעל חדש. נראה לי כי היעד לטווח הקרוב הוא למצות את ההשקעות המסיביות שהשקענו ב-3 השנים האחרונות במתכת תוך כדי בקרה יעילה על גודל המלאי ותוך כדי חיפוש הרחבת השווקים לכוונים של יצוא הן במתכת והן בקרמיקה. השגת משימה כזו מחייבת הקדשת מאמצים הן בכח אדם והן בהון אשר יתמסרו בלעדית לנושא זה - וכאן שוב אנו נתקלים במחסום של איוש תפקידי ביצוע אלו הקשור בנכונותו של כל פרט להיות מעורב ולקחת חלק הן בהכרעות והן בביצוען.

שאלה! מי היה מרכז המשפט באותם הימים?

כדיוני הלזכירות

דו"ח משיבת מזכירות 9.11.86

1. המזכירות אישרה תרומה בס"ה 500 ש"ח למבצע "הקש בדלת". תרומה זו נתנת ע"י קבוצנו כמדי שנה.

2. חדרי חולים - בהשתתפותם של נחה, איריס ואביה; דנו בבעיות חדרי-החולים שהצוות הבריאותי מטפל בהן. מאחר ולא הגדרנו בברור מה מטרת חדרי החולים, יוצא שבניין זה משמש למעשה לצרכים רבים שאיך הוא מתאים לכך. במילים אחרות חדרי החולים שלנו אינם יכולים לענות על כל הצרכים הבריאותיים והסוציאליים שאנו ניצבים בפניהם ועם השנים הם יתגברו.

ש המזכירות וצוות הבריאות תממי דעים שיש לתת תשובות מיידיות לבעיות שהתעורר עכשיו. בנוסף לכך הוטל על ועדת בריאות להביא לדיון עקרוני, מה מטרת חדרי החולי ואופי תפקודו.

3. תרומה לקבוצ - ברנני, אחד מידידי קבוצנו, שתרם בעבר ועמד בקשר רצוף עם דיווי פרנקל ז"ל, הביע את רצונו להמשיך לתרום לפרוייקט הקשור בספורט. ברנני הביע את רצונו לתרום לקידום מגרש הכדור יד, אך לא הסתייג מאפשרות אחרת במידה והקבוצ ירצה. איצ'לה הביע את דעתו שעדיף להשקיע תרומה זו בבריכת השחיה (חימום) מאחר וזה מתקן המהווה מוקד משיכה גדול לכל אוכלוסיית הקבוצ. את ההיבט של ענף הכדור יד הביא אריה גרשוביץ. הדיון לא הסתיים מאחר והמזכירות רצתה לדעת פרטים נוספים, בעיקר בנושא העלות הכספית.

דו"ח משיבת מזכירות 2.11.86

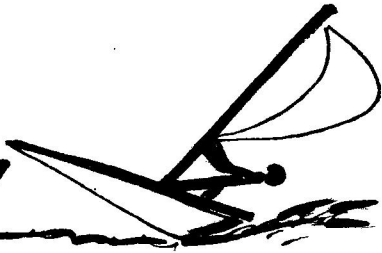
סיום עבודתה של הגר - העובדת הסוציאלית

לאחר תקופה ארוכה מאוד, של למעלה מ-10 שנים, החליטה הגר לסיים את תפקידה כעובדת סוציאלית בקבוצנו. החלטה זו, מתוך עדות אישית, היתה קשה מאד להגר. היא נובעת משתי סיבות עקריות: האחת, הגר מתחילה בשנה הבאה ללמוד בתחום מקצועה. והשניה, נעוצה בתקופה הארוכה שהיא עובדת בקבוצנו, דבר שאינו מקובל מבחינה מקצועית.

עם סיום עבודתה של הגר, ומתוך הערכה וכבוד לפעילותה בקבוצנו, קיימנו ישיבה מיוחדת אליה הזמנו מלבד את הגר; שולה רכזת מדור העבודה הסוציאלית בקבה"א אילנה ורות כ. מועדת יעוץ. נחה, איריס ואביה - ו. בריאות יהודית א. - ו. קשישים. אברהם טולדו ואביהו - מזכירים יוצאים. השיבה הוקדשה לסכום תחומי פעילותה הרחבים של הגר. מרבית הנוכחים לקחו את רשות הדיבור, כל אחד בהביטיו האישיים.

אסא ברק.

משיב דם

חודש נובמבר יירשם בתולדותינו כאחד החודשים הגשומים ביותר שידענו עד כה. ועל רקע זה, ביז הטיפול ומעל לשלוליות שוטטנו בענפים...

בשלחין: הספקנו לסיים קטיף ראשון בכותנה לפני הגשמים, על קטיף שני נאלץ לוותר. היבולים בהתאם לממוצע השנתי שלנו, ולשמחתנו המחירים בעלייה.

לפני המבול הסתיים גם אסיף הבוטנים, פרט ללקט אותו החמצנו ונטשנו כתוצאה מנזקי הגשם. היבולים טובים ואנו מתכננים להרחיב גידול זה בשנה הקרובה.

בפלחה: עבודות החריש הופסקו בגלל הגשם, והזריעה טרם החלה מאותה סיבה. נקווה כי נוכל בימים הקרובים לעלות על השטחים, כי איחור בזריעה ייגרם לעיכוב בגידול בהמשך, בהזדמנות זו נציין כי יהודה קרוץ סיים תפקידו בריכוז-הענף ודודו כ. מחליפו, לשניהם נאחל הצלחה... גידולי החורף הנזרעים הינם שגרתיים ומקובלים, במרבית השטחים נזרע חיטה. ונקווה כי הגשמים שהיו ויהיו יביאו לנו סוף סוף יבולי ברכה.

ברפת: מקווים סוף סוף שהסככה תוכל בראשית החודש הבא לקלוט את החולבות ובנוסף נקנה חולבות נוספות, הכוונה להגיע לכ-300-290 חולבות, ולמרות הפיגור לעמוד במיכסת החלב ואף לעבור אותה, אגב אורי סיים התפקיד, ואברי מחליפו בריכוז, ברכות גם להם.

בלול הרבייה: אנו מתקרבים לחודשים האחרונים של הלהקה הקיימת, ובכוונתנו להמשיך ולנסות לסחוט ביצים מהתרנגולות ככל שיינתן. במקביל יש מחשבות, ותכניות להגדלת פוטנציאל הייצור, נוצרו אפשרויות חדשות להגדלת מכסות הייצור שלנו. נפתח שוק מבטיח למצרים, ולרשותנו מכסות ביצים שלא נוצלו בשנתיים האחרונות כתוצאה משבירת להקות הרבייה שלנו, וניתן לממש מצב זה, רק ע"י הרחבה והגדלת התנאים הפיסיים, קרי הלולים, לייצור נוסף של ביצים.

בלול הפיטום: בשבוע הבא מתחיל שיוק הלהקה. למרות מזג-אוויר הפכפך וקשה, מבטיחים לנו הלולנים כי המדגר יהיה טוב כקודמו. גם במגזר זה אנו בוחנים אפשרות של הקמת לול מבוקר, כשלב ראשון במסגרת חידושו של לול הפיטום בן ה-30 שנים.

בקרמיקה: העסקים כרגיל ..... לא עומדים בהזמנות...

ובמתכת: מקווים לעוד ועוד הזמנות.

סיכומו של סיוור זה, מצביע ומרמז כי אנו, כמשק חקלאי, לא ערוכים מספיק לקליטת כח-האדם, בעיקר, עובדי השדה, המתפנה בחורף, ובעיקר כשיש גשם.

השנה למצוקה זו, מתוספת גם העובדה שקבוצה משמעותית של בנים ובנות משתחררת מצה"ל, ואנו סופגים אותם בצורה מאולצת בענפים הקיימים, מבלי להרחיב ולהגדיל את הייצור.
מצב זה מאיר ומדגיש את מצוקתנו האמיתית, במקור תעסוקה נוסף, תעשיה, ויהווה אתגר לעניין, לימוד, ופרנסה למגוון רב של חברים וחברות. ועד אז, עלינו להעריך ולתכנן בענפי התעשיה הקיימים, לקליטת ידדים עובדות ומכנות לתרום.

בימים אלה עוסקת וועדת-המשק בסיכום ותכנון המשק ל-1987, בגיבוש תוכנית ההשקעות, ותקציב אחזקת-אדם, עם סיום העבודה, נדווח על כך בעלון, ונביא הצעותינו לאישור שיחת הקיבוץ.

עלומי

ב ק ש ה א ג ש י ת

+++++

בעלון האחרון מצאתי את המשפט הבא: זה למעלה משנה שחבורה קטנה כאן נפגשת ומתדיינת לגבי הדרך הרצויה של שימור תקופת בראשית שלנו.

יפה וטוב, זכותם של חברים להפגש ואנחנו מכבדים התנדבות מכל סוג שהוא, וכשמדובר בהתנדבות לקראת היובל, הלב שמח באמת.

נדמה רק שההידיינות חרגה זה כבר מעבר לגבולה ועברה לשלב מעשי של חיפושים בחומר הרב והדפסתו. צר לי מאוד שאין יודעים מי הם החברים הנ"ל, היינו יכולים להתייחס ביתר רצינות לעצם התופעה לו ידענו שמות. מה שמעסיק אותי - ויש לי יסוד לחשוב שכך הדבר - הוא הרצון הקיים לקצר בחומר הכתוב ולשנותו.

אנא חברים עלומי שם, תכבדו את רצונם של אלה שבמשך השנים כתבו לעלון הקיבוץ, אל תשנו, אל תקצרו ואל תדפיסו דברים בניגוד לרצון הכותב!!

משה לביא.

הנדון: תאום פעולות בערבים

מעתה אני מבקש מכל החברים בעלי תפקידים, וועדות לתאם איתי את תוכנית פעולתם בערבים. זאת כדי למנוע התנגשויות בין הגופים. מדובר בערבי תרבות, סרטים, פעילות במועדון, בית הבנים ואירועים חברתיים. לא מדובר בישיבות ועדות.

אסא ברק.

חקלאות מעולם אחר — ובמדינת ישראל

מתוך: השדה

מאת דן מס, קיבוץ מעברות

בעולם

על כדור הארץ יש כ-170 מדינות, ולכל אחת חקלאות ספציפית משלה המותאמת לתנאים המקומיים וליחסי סחר משתנים. נוכל לציין, שגם בישראל חלו שינויים מאז הברוך רוטשילד ובעיקר מימי יהוד המדינה. מבט על טבלה יג/1 בשנתון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 1985 יבהיר זאת. בשנותיים האחרונות לא חל שינוי יסודי בייצור, בשיווק המקומי ובסחר חוץ - יבוא וייצוא. המתעניין בנעשה יפתח את ספר הייצוא של 1985 של מסר"ת ושל היבוא - ולפניו כל התמונה. השינויים בעולם מהפכניים (מהפכה ירוקה שנייה), והם משפיעים עלינו עמוקות: בתחומי המים, בעיות סטרוקטורליות, הסתבכויות כספיות, והם יביאו לידי חקלאות אחרת. בהקשר זה אני רוצה להדגיש, שנחדל מהדיבורים שאנו ראשונים בעולם, בחקלאות כמו בכדורגל ובכדורסל. עמנו עשה גדולות בחיבור התנ"ך, וגם בהשקיה הגענו להישגים נאים לחקלאים עשירים, על-פי קביעת ארגון ההשקיה הבינלאומי.

טבלה 1. ייצור וייצוא חקלאיים בישראל. בתשמ"ה ובחלק מתשמ"ו (במספרים מעוגלים). לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

המ	בתשמ"ה	הייצוא טונות	מיליוני דולרים	הייצוא בתשמ"ו עד מאי	
				טונות	אלפי דולרים
חיטה	90,000	—	—	—	—
כותנה גלמית	295,000	176,000	126	54,000	72,000
אגוזי-אדמה	19,000	10,000	11	8,500	8,700
תפוחי-אדמה	167,000	30,000	4	28,000	5,300
מילונים/אבטיחים	107,000	12,900	7	10,000	9,000
ירקות	652,000	75,000	31	67,000	30,000
הדרים	1,560,000	555,000	170	565,000	192,000
פירות	360,000	74,000	63	68,000	62,500
פרחים	—	—	70	—	102,000
ביצים	16 מיליארד	—	2	—	5,000
בקר. משקל חי	32,000	—	—	—	—
עופות. חי	208,000	—	—	—	—
דגים	15,000	—	—	—	—
חלב	764 מ' ליט'	—	—	—	—
טר	—	—	500	—	317
חמרי-גלם לחעשיה	—	—	180	—	183

1 סיכום.

טבלה 2. הייצור העולמי, מיליוני טונות.

המוצר	1970	1980	1985	1986 (אומדן)
גרגרים	1,232	1,418	1,462	1,860
גידולי שמן	79	170	189	198
כותנה	11	14	19	17
הצרכת כותנה		14	15	16

ההנעה: לכנס צוות חשיבה, בדרג בכיר, של נציגי הממשלה ונציגי החקלאים, תוך הכנה קפדנית של נדירות רקע, עד ש"עשן לבן" ייצא. את הדיון יש לערוך הרחק מתל-אביב.

במאמר זה אנסה לבטא את מחשבותי בהתבסס על חומר מקומי (משרד החקלאות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ארגונים, א.י. ריד, השוק האירופי וספרות מגוונת הנמצאת בספריית מדרשת רופין ובמחלקה לחקר שווקים של משרד החקלאות, פירסומים גרמניים, קשרים ישירים עם מנהל אגף השיווק במשרד החקלאות הגרמני ונציגי השוק).

חקלאות מעולם אחר

אני רוצה להימנע ממתן מספרים, כי הם כוללניים ואינם אומרים דבר. בשנות ה-70 חשש העולם מפני סכנת רעב, ונערכו 3 קונגרסים עם הנשיא קנדי, קיסנינג'ר וגדולי העולם. השתתפתי כנציג ישראל והאמנתי בזה. המצב היה מיואש, המחסנים התרוקנו והמחירים עלו. והנה, בשנתיים האחרונות אנו עומסים לפני פלא העודפים ומשבר המחירים, הגורם זעזועים ברוב המדינות כולל ישראל, ה"מרויחה" בסחר יותר מ-120 מיליון דולר ו"מפסידה" 80 מיליון דולר (מספוא + בשר וייצור כותנה וחיטה). בארצות הברית פחת הייצוא החקלאי מ-164 מיליון טונה ל-122 מיליון ומאזן הסחר החקלאי - מ-27 מיליארד דולר למיליארד אחד ב-1986.)

מכיון שבארצות הברית המחירים אינם נקבעים בידי פקידיים, כי אם בידי הנשיא והקונגרס - חתם הנשיא ריגן ב-23.12.85 את חוק החקלאות ל-5 שנים ומשקלו 5 ק"ג, ויש לי תמצית. בעיקר יש שם מחירים מובטחים מחירי קליטה, הוצאות שטחים מעיבוד. החוק מבואר ב"השדה" - במאמרו של ד. דבוסקין שנדפס במדור "כלכלה חקלאית" בחוברות ז' וח' שנה זו. ועוד: מסיבות שונות רבו ביניהם ארצות-הברית והשוק האירופי, וב-12/6 נפגשו שר החקלאות של ארה"ב וקומיסר השוק - ולא הגיעו להסכם. האמריקאי הכריז מלחמה, ונשיא ארה"ב פנה טלפונית לראשי כל מדינות השוק ומכר 1.5 מיליון טונות תירס. הייתי רוצה לראות את ראש ממשלת ישראל מוכר תפוזים ואבוקדו.

כל התענוג יעלה לאוצר האמריקאי עד 35 מיליארד דולר. השוק האירופי תומך ב-4.8 מיליון חקלאים שלו (בלי ספרד ופורטוגל) ב-53.6 מיליארד מארקים גרמניים שהם 7125 דולר למועסק. התמיכות נעות בין 4275 דולר למועסק באיטליה ל-18,875 דולר באנגליה: כולל מחקר, הדרכה, קליטת עובדים ותמיכה בייצוא. חוקי החקלאות מבטיחים את רמת ההכנסה, וזה, כמובן, נותן מקום לוויכוחים בלתי פוסקים. לא אתאר את החקלאות בשוק, רק שתי עובדות: יכולי החיטה עברו 500 ק"ג לדונם, יבוא ירקות ופירות נמצא בירידה מ-14.6 מיליארד דולר ל-13.3 מיליארד ב-1984.

משרד החקלאות הגרמני מנהל זה שנתיים תכנית "אכול תוצרת גרמנית" וגרם הגדלת היבול בגרמניה ב-18.7% מחירי התוצרת מובטחים, כגון 256.16 אק"ו לחיטה ו-233.86 אק"ו לתירס, ועוד. במחסנים יש חמאה בשווי 9 מיליארד מארקים גרמניים, דגנים בשווי 7 מיליארד מארקים, בשר - 5 מיליארד מארקים ואבקת חלב - 1.5 מיליארד מארקים. רוב המשקים הגרמניים החלשים מקבלים תשלום חדשי (לא ביטוח סוציאלי) מלבד זה יש תכנית נרחבת לטיפול הסביבה החקלאית בתשלום.

איני חושב שהישראלים חקרו את מהות החקלאות בספרד, אלא מבחינה מקצועית. לאחרונה מסרתי לסגן השר דו"ח מפורט שקיבלתי מספרד.

ברית המועצות. שנה טובה עם צורך לייבא 19 מיליון טונות חיטה, כאשר רייגן נותן לה 4 מיליון במחיר מוזל. מסרתי לספריית רופין ספר על החקלאות שלהם, והמעוניינים מוזמנים לקרוא.

סיזן. מרקו פולו אינו היחיד שהיה בסיזן, וכבר יש ספריה חקלאית ענפה, בעיקר של 200 היועצים הגרמנים. החקלאות הסינית משגשגת בחיטה, ביבול של 293 ק"ג לדונם, ומספוא - יותר מ-300 ק"ג לדונם. הם מצליחים באורז ופיתחו את ייצור הכותנה, מ-2.2 מיליון טונות ל-6.25 מיליון. מכיון שאין להם שווקים - הם צמצמו השנה. הודו, פקיסטאן, בנגלדש, שסבלו ממחסור, הגיעו לעודפים. מחסני האורז מלאים והסחר ירד ל-11 מיליון טונות. להודו יש 22 מיליון טונה עודפי חיטה.

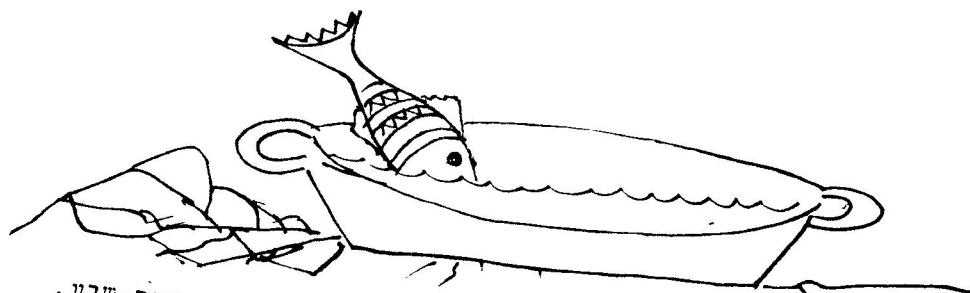
אפריקה. רק עוד 6 מדינות נשארו "רעבות" וזקוקות לסיוע. אוסטרליה, קנדה ארגנטינה - מפסידות סכומי עתק בשל ירידת המחירים.

אמריקה הלטינית - המצב משביע רצון. המחירים של ארגנטינא זולים מאלה של ארצות הברית.

מובן שלא כאן המקום לתאר את המצב בכל הארצות בסיכום אפשר לציין, שב-1986 יצטברו כ-2066 מיליון טונות גרגרים, כמות המספיקה ל-6 מיליארד נפש, ואילו אוכלוסיית העולם הגיעה ל-מיליארד. סחר הגרגרים פחת מ-215 מיליון טונות ב-1980 ל-90 מיליון ואולי אף פחות. המלאי גדל מ-200 מיליון ל-408 מיליון טונות. ועוד: קיים כל הידע להכפיל את היבולים להזנת 10 מיליארד נפש.

המחירים של ארה"ב היו ב-31/7: תירס 66 דולר, סויה 206 דולר, חיטה 92.5 (ברוטרדם-125). כותנה מהזן אקאלה 41.25 דולר הק"ג, סוכר 129 דולר הטונה. המעונייין יקרא את הפירסום האמריקאי "חקלאות בעתיד. מבט על שנות ה-80 ואחרי-כן" ושם ימצא גם את כל מטרות המחקר לקראת שנות ה-2000. או כפי שאמר שר המדע הבריטי: "במאה זו יחקרו הרבה - ובשדות לא ישתנה דבר".

השוק האירופי. אני מקבל דו"ח חדשי. 7 שנים פעלתי כיועץ בין-לאומי לשר ארטל בגרמניה. ובין היתר אמר לי: "חדלו מעסק המכס של ספרד ופורטוגל: הביאו הצעה רצינית להשתלבותכם בשוק, תקנו מאתנו תוצרת חקלאית, שאם לאו - לא נקנה אצלכם. התאגדות לסחר ולשיפור החקלאות, ולא אגודה של חובבי אבוקדו. אני מצייץ גם, שלא קיבלנו אגורה שחוקה מהתכנית היס-תכונית האינטגרטיבית.

בישראל

מים

אנו פועלים בארץ סמי-ארידית עם גשמים חקלאיים עד לקרבת באר-שבע. כמות הגשמים נעה בין 250 ל-800 מ"מ והצמחה מנצלת 200-450 מ"מ. מדי פעם יי בצורת, ואז אזורים שלמים נותרים ללא גשמים חקלאיים. כן הדבר גם לגבי מילוי הכנרת. בשנה ברוכת גשמים אפשר לקצור בארץ קרוב ל-300,000 טונות גרגרים, ובשנת בצורת - כ-100,000 טונות. כמו כן יש להרוות את הקרקע ב-100 מיליון מ"ק. לפחות, על ידי השקיה בחורף ובאביב.

בימי יסוד המדינה מסרו שמחה בלאס ז"ל ואחרים, שיש בארץ 4 מיליארד מ"ק מים. אשכול ז"ל קיצץ ב-1958 ל-2.1 מיליארד מ"ק. רגבתי, בשנות ה-60, קיצץ ל-1.26 מיליארד מ"ק. כבר אז הזהיר וינר, שאנו מרוקנים את האקוויפר, ורגבתי שאל אותנו: האם היית למטה? הגידולים (שירות שדה) עלה בידינו להגדיל מ-1965 את שטחי השלחין מ-1.5 ל-2.2 מיליון דונם, אבל שילמנו בעד זה מחיר יקר. באותו זמן הורחב האיגוס, שהראשונה בו היתה מעברות ב-1943, באיגוס מים מואדי עעין שכבר אינו קיים.

בתחילת שנות ה-50 פעלו אליעזר ארדיטי ז"ל. איש מעברות. ומהנדס המים האנגלי ואטסון ובמעברות נחפרו בריכות לאיגוס קולחים - וללא תוצאות. רק בגבעת-ברנר ובמעברות נחפרו בריכות לאיגוס קולחים. בשנות ה-70 בוצע מפעל חיפה - עמק יזרעאל, וכעת עובדים על הקו תל-אביב-נגב. כמות הקולחים בארץ - כ-260 מיליון מ"ק בשנה. השימוש בקולחים אינו אמצאה ישראלית. יפאן מובילה במכונני טיהור מים. ביקרתי במפעלי טיהור משוכללים בצ'ינג' ובלוודוויגסהאפן. הוזמנתי לשתות את המים במקום בירה. למה הגעת לשסק מרכז וולקני הצייע תכנית מחקר מקיפה ויקרה ביותר, ורגבתי שלח אותי למצוא תוצאות מחקרים בשימוש התברר שבכל זאת קיימת בעיה רצינית. מרכז וולקני כעסו מאוד. בונתיים השימוש בקולחים באירופה זה 30 שנה, בזמן מזרח גרמניה נחשבת כמובילה בשימוש בקולחים. לאחר שימוש ממושך במזרח שבגרמניה המערבית אסרו את השימוש בקולחים. "הרעלת הקרקעות". לכך אני מציע גרמניה נתגלו נזקי חנקן חמורים שגרמו "הרעלת הקרקעות". יעמדו לרשותנו 1.5-1.6 מיליארד מ"ק קולחים. מה לעשות בהם?

מחיר המים וההשקיה

אנשי האוצר מעריכים את מחיר המים ב-25 סנט המ"ק. לפי הערכתי עולים מי האיגוס כ-20 סנט המ"ק, והקולחים - לפחות 30 סנט (במערב אירופה מקובל מחיר פי שלושה ממחיר מים רגילים). ברור שבמחירים כאלה אין חקלאות, והארץ תהפוך לאוסטרליה. במחירי החיטה הבינ-לאומיים אין מקום לחיטה אינטנסיבית, על כן יש לסבסד את המים. נקבע מחיר של 10 סנט למ"ק, בו בזמן שהמרכז החקלאי תבע בצדק מחיר של 7 סנט למ"ק. אבל זה לא כל הסיפור. כבר ציינתי, שישארל מובילה בהשקיה ואיזן לה מתחרים בתחום זה.

יש לנו הכבוד בכך שבארץ הוקם המרכז הבינ-לאומי להשקיה. המעמד של ראשונים - עולה ביוקר. ההוצאה השנתית לכל מ"ק בהמטרה - 5 סנט, בטפטוף - 14 סנט, ובקונווע - עד 30 סנט למ"ק, וזה בלי הקווים המובילים בשדות, אוטומציה ומחשבים. הוצאות אלה אינן מאפשרות לעמוד בהתחרות אלא באבוקדו, במנגו ובתמרים לחים.

מבנה המשק

בזמן האחרון מרבים לקרוא בעיתונות על סבל המושבים הצעירים שלהם משבצות קטנות ואין להם רפתות. הם תלויים בלולים, במטעים בלתי מטופחים, בירקות ובפרחים עם עבודת ערבים וגם ניהול כושל. עם זאת, ובצדק, הם רצו לשפר את רמת-החיים - בלי מקורות מתאימים. מצב כזה היה בגרמניה עד שב-1964 הוחלף שר החקלאות ובמקומו בא ארטל. באותו זמן היו בגרמניה יותר מ-2 מיליון משקים. ארטל היה איש מהפכני, ולמרות התנגדות ארגוני החקלאים והפגנות סוערות - הוא "שיחרר" 800,000 חקלאים מהעבודה, עם פנסייה או הכשרה מקצועית. 800,000 חקלאים אחרים קיבלו מעמד של "חקלאים חלקיים" ועיקר פרנסתם מחוץ למשק. 365,000 נשים הוכשרו לפקח על המשקים בהעדר הבעל. נשארו רק 400,000 חקלאים "מלאים", שלהם הוקצבו לפחות 500 דונם ב-1-2 חלקות. ב-1968 למדתי את התכנית הזאת ודיווחתי לגבתי. הוא הזמין את עוזי פינרמן ז"ל, שהיה אז מזכיר תנועת המושבים, וזה הגיב בפשטות: "אל תשלח שוב את דן, הוא מביא לנו רעיונות זרים". לאחרונה שמעתי מגבתי, שהוא עובד על תכנית דומה. אין כל צורך לנסוע לגרמניה: קיימת ספרות ענפה, ויש לנו נספח חקלאי שם.

מספר החקלאים - וההכנסה

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פירסמה 2 נתונים: 41,600 חקלאים במפקד החקלאי כרך ב' לוח א/3, ו-52,700 חקלאים עצמאיים בשנתון 1985 עמ' 398. פניתי וביקשתי הסבר. התברר, שהמספר הראשון משקף את המלאים.

החקלאים מעדיפים, כמובן, להציג את הנתון הגבוה, ומשרדי הממשלה אוהבים את הנתון הנמוך. בנוגע להכנסה מתבסס המרכז החקלאי על 45 דולר ליום עבודה. כלומר כ-5.50 דולר לשעת עבודה. בעולם המודרני מדברים על 2500 שעות עבודה בשנה, כלומר 13,750 דולר לשנה. איפה הסך על-פי סיכומים של המרכז החקלאי והמרכז לתכנון אין פלא שיש חובות: ומה עם זכויות סוציאליות ופנסיה?

הענפים העיקריים בישראל ועתידם

חיטה. השינויים בשוק העולמי והמענקים עושים את הגידול לבלתי-ריווחי. יש לדרוש מחיר מינימום של 200 דולר הטונה.

כותנה. היו זמנים שלא יחזרו. מ-1975 הצטרפו 43 מדינות לייצור כותנה. ב-הזהירו מפני משבר ב-1891, ולא רצו לשמוע. סגן השר מבטיח עליית מחירים - והם ירדו ל-26 סנט הק"ג. כל מדינה מחפשת גידולי יצוא. האם נוכל לייצר כותנה במחיר 40-50 סנט הק"ג? על כן יש לדרוש מחיר מובטח בארצות הברית הוא 81 סנט. איני מאמין שאפשר לשווק 80,000 טונות פימה. המשך גידול הכותנה תלוי במחירה, ולא במים; ולפי התרשמותי נוכל לשכוח עליה. כמו על סלק הסוכר.

ירקות. לפני 20 שנה היו תכניות גדולות לייצוא. אבל זה לא התגשם.
גרמניה קנתה ב-1985 1.8 מיליון טונות, מזה 11,000 טונות מישראל.
איני מאמין בהרחבה ניכרת. פרט לשוק המקומי בכדי 12% ל-5 השנים הבאות.

תר"ב. יש שדה-פעולה רחב.

הדרים. עברו 100 שנה - ולא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. איך זה תפוח
זהב! כמויות הייצוא פחתו ב-10 השנים האחרונות ביותר מ-350,000 טונות
ומסתכמות ב-550,000 טונות. הפדיון הדולרי עלה ב-30%, אבל זה לא היה
תלוי בנו. עכשיו עומד ר. איילנד בראש המערכת, ולו תכניות רבות.
"חסרוננו" היחיד בכך שהוא גר באיזור תל-מונד. ששם הפירות "גדלים על שמרים"
ואיש לא גילה את סוד היבולים הגדולים שם, שהם פי 2 ו-3 מיבולי ספרד.
ועל כן מדבר איילנד על יבול של 4-5 טונות לדונם. תעשיית ההדרים
נמצאת בצרות בגלל ברזיל עם שטח של 6.4 מיליון דונמים והוצאות ייצור
נמוכות ביותר ועלות ייצור - 815 דולר לטונה רכז.

בנוגע לזנים: השמוטי עדיין במקום הראשון, וכל מאמצי המחקר של 20
שנה לא הביאו לידי זן יותר טוב. דרך אגב, לפי העיתונות אוכלים קליפים
ושותים מיץ תפוזים. אשכוליות צבעוניות משיגות מחיר טוב מהלבנות.
לאחרונה עיינתי בספרו של צ'נדלר, מהדורת 1951, והוא כותב על הצבעוניות.
היכן היו המומחים שלנו?

ולאחרונה: כאשר ב- עבד ד"ר רולף, שנתן לנו מידע רב, הוא שאל בכל
שנה: איך זה שעם הארגון שלכם, הפרדסן מקבל פחות מאשר הספרדי? ואני
מוסיף לשאול. דוגמה: מעונת 1984/5 הגישה תנובה אקספורט את החשבון -
באפריל 1986 (!) איני מבין, מדוע תעשיינים יכולים לייצא בעצמם -
וחקלאים צריכים מועצת ייצור ושיווק.

אבוקדו. התקווה הגדולה. לפני 20 שנה התחלנו בקנה מידה מסחרי,
כאשר מרכס-אנד-ספנסר התחייבו לשווק 10,000 - 15,000 טונות באירופה,
וחברת גיסט הציעה שיווק 20,000 טונות. בעונה האחרונה שיווקנו
55,000 טונות, ול-1986/7 התכנון הוא כ-90,000 טונות. המפתח - בגרמניה.
"אגרסקו" אופטימית, הגרמנים פחות. שוחחתי עם הממונה על נושא התזונה
במשרד החקלאות הגרמני והוא לא היה צריך לשכנע אותי בנימוקים טובים.
שכן אני עצמי איני אוכל אבוקדו. על-פי דף המידע 10 של משרד החקלאות
הישראלי, כבר הגיעה ספרד לייצוא של 10,000 טונות. המרכז החקלאי פירסם
תחשיב פסימי מאוד.

מנגו, תמרים לחים, אפרסמון. סיכויים בשוק, אבל לא מכל איזור.
פרחים. בעונה האחרונה גדל הייצוא ב-5% ובערך דולרי ב-50%.
(אילו היינו מתחשבים במטבע ארגנטיני, הייתה עליה גדולה יותר...)
שר החקלאות הודיע בכנס שה"מ, שהגרמנים מעדיפים פרחים יותר מכל דבר
אחר. העיתון הגרמני "בלומן" פירסם באפריל סקר המצביע על ירידת
"גל הפרחים". מי צודק? בכל אופן לא ברור, אם אמנם אפשר להכפיל את
הייצוא.

ענפי בעלי-חיים. איך קושי להגדיל את הייצור ב-12% ב-5 השנים
הבאות. המספוא לא יחסר, ואת המספוא הגס הבסיסי - תחמיץ, שחת, ירק
וסלק-מספוא - אפשר לייצור בקולחים. בנוגע לייצור פטמים כדאי לעיין בהערות
דו"ח מבקר המדינה 1985, ואפילו להדפיס אותן ב"השדה".

גיבולים חדשים. עברתי על 2,500 גידולים - ולא מצאתי אחד העונה על הצרכים שלנו, חוץ מתר"ב באזורים חמים.

ללא ספק, יש עתיד לערבה ולבקעה - אם ישקיעו שם ב-3 שנים מלכודן דולר לשנה.

ויבואו על הברכה!

לפניסקה
מצל-טוב
עז 120

ישראל גרמן
במלאת לך 65
מצל-טוב
עז 120 ...

לחנה שטרן
מצל-טוב
עז 120

לרחל דרום
מצל-טוב
עז 120

לאית ולעמליה
לרחל חשה
ולבנות
מצל-טוב
עם הולדת
אלה

אשפון ולעמליה
ליהודית
עם הולדת
הבת-נכדה

בנות-סימן
ל

בנינו

צפנתאנד

טפטופים

בילד עלוץ לעלוץ טיפטף הרבה גשם, המון!
אמצע נובמבר עם 350 מ"מ (כמעט) זה סנסציה. הישר לספר השיאים!!
זה כמו האפשרות שמכבי ת"א (בכדור-סל) לא תיקח את האליפות.

הגשם בא קצת מוקדם מדי, וקצת חזק מדי, אבל חקלאים על גבול המדבר לא בוכים שיורד גשם. גשם הוא בעקרון ברכה. התחלנו את החורף עם שדות לא זרועים ועם נזקים ברפת ובלול, אבל עם מאגר מלא ועם הרבה מים באדמה. אחרי "בוכטה" כזו של גשם השמש זוכה לתהילה מחודשת. והאזיר הצלול גורם לשכרון חושים.

צעירים

איך ועדת צעירים! האחרונה שהיתה התפרקה כנראה שגם בגלל עיפות... ולא רק מסיבות טכניות. עניני צעירים בקיבוץ הם כנראה מיגעים. במקום וע. הצעירים פועלת וע. בנים בראשותו של אריק הראל.

לפני שבוע התקיים בחסות הועדה שיח בנים-הורים. דובר שם על "מסלול הצעירים", על היתרונות המעטים שלו לעומת החסרונות הרבים.

הרוח הכללית שנשבה בשיחה זו הייתה די קרירה. רוב הדוברים (כמעט כולם), ביטאו ציפיה שיהיה אחרת כמה "אחרת" איזה "אחרת" על כר היו דעות שונות. אבל התחושה שזה - לא זה! צריכה לנער את המערכת. יש לחפש... למצוא תשובות חדשות. היתה גם הסכמה שחשוב לדבר. שאסור לתת לענינים להתגלגל מעצמם. צריך לגלגל אותם עם הגה!

בטנפים

בשלחין נסגרה עונת 86. במזג אוויר קר חיממו השלחינאים את הלב ובעיקר את הבטן ב"סטטיק עוף" מעשה יצרו של השף ש. ברוידא. סיכום העונה כפי שנכנס לרשומות: מחירי הכותנה עדיין ברמה נמוכה, ההישגים ברמה בינונית, הסעודה האחרונה ברמה גבוהה מאוד.

בלול

בלול רביה חושבים ומתארגנים כבר לקראת השנה הבאה. לפי התוכנית נצטרך לאכול הרבה חביתות. את בעיית הכולסטרול נצטרך לפתור במסגרת מענק העזיבה. בלול כנף נפתח ביום א' עוד סיבוב העמסות להקת "אוקטובר 86" יוצאת לדרכה האחרונה. להתראות בהעמסות.

בפעם הראשונה

בפעם הראשונה בהיסטוריה של כפר-מנחם הופיעו כאן נמרים בהרכב משפחתי מלא - צ'יטה, פומה. הנמרים (היו גם אריות) באו לכאן עם "קרקס הקסמים", למופע בבית הבנים. בעזרת השם - "קרקס" נמכרו כל הכרטיסים וזה למרות שקרקס לא כל-כך היה שם, וזה היה דומה הרבה יותר לערב ריקודים בליווי קסמים. שיך לסדרה המפורסמת "אכלנו אותה".

צולעים וצוהלים

ליאור ועידו באו לשבוע הביתה. הם הסתובבו כאן קרועים וצולעים אבל מאושרים. הם עברו את הגיבוש ונכנסו ליחידת עלית (לא חיילי שוקולד) לאי-שם בצה"ל

על מספרים ואנשים

תמונת המצב הדמוגרפית לשנת 86 מובאת כאן. (נמסר ע"י מתם)

תנועת האוכלוסיה בתשמ"ו

ימי כוללת בתשמ"ו	ממוצע לפי ימי הכלכלה	1.10.86	עזבו או עברה לסוג אחר	נוספו	1.10.85	הסעיפים
137399	376.4	398				חברים ומועמדים
2928	8.0	8		28	370	הורים
671	6.0	11	1		9	גרעין "כפרי"
4672	17.1		20	11	20	נוער ערבה
42856	117.4	123		11	112	ילדים עד מוסד
12857	35.2	32	12		44	ילדים במוסד
6950	19.0	10	11		21	ילדי חוץ
7191	19.7	17	2		19	מתנדבים
6167	16.9	13	5		18	זמניים
281	1	1			1	שלט בודד
221972	616.7	613	51	50	614	סה"כ במקום
2919	23.0	20	6		26	בצבא
2328	16.0	9	15		24	"כפרי" בצבא
227219	59.7	642	72	50	664	סה"כ
4234						אוכלי חוץ
231454						

המספרים נותנים תמונה יותר חיובית מהתחושות. אבל גם טבלה זו אם מסתכלים היטב מה יש בה מלמדת שהמצב רציני...

מסביב לשולחן הפינתך - ויכוח על המרכולית

תקציב החברים במרכולית נכלל בתוך תקציב המטבח. זוהי המסגרת התקציבית ועל כך איך ויח. לגופו של ענין - לא לגופה של פורמליות. ויש ויכוח!

חבר א' (איצלה או אני) תקציב המרכולית הוא למעשה תקציב אישי לכל דבר גם עם מחשבים אותו בנקודות ולא בשקלים.

אליז זה לא נכון! תקציב המרכולית הוא תקציב המטבח, ממש כמו הבשר הירקות והגבינה שניתנים בארוחות. זו היתה החלטה של המטבח להעביר חלק מתקציב הכלכלה לרשות החברים במרכולית.

חבר א' השאלה היא למה היה? מאיפה נולד ה־תקציב הזה? אלא מה צריך להיות, מה טוב? וטוב זה שהחבר יחליט בעצמו, שהוא יוכל לבחור, ושיהיה מבוחר.

אליז בשביל זה יש כל-בו!

חבר א' זה העניין. לא צריך להיות הבדל בין הכל-בו למרכולית ואיך סיבה לפחות לא סיבה טובה - שחבר לא יוכל לקנות שוקולד בנקודות של ה"פריילי".

אליז אתה לא מבין את העניין. במרכולית מחלקים רק אוכל ולא דברי מתיקה.

חבר א' למה פריילי או חלבה זה אוכל וגראנולה, קורן פלקס, או לחמניות מתוצרת "בית המאפה" זה ממתקים.

אליז ככה זה.

חבר א' "ככה זה" זו תשובה לא מספקת, מה עם ההגיון?

אליז זה ההגיון שלך, לי יש הגיון אחר.

דס. צעיר

כמה עמדות מפתח נכבשו לאחרונה על ידי צעירים. ברפת התיישב אברי על כסא המנהלים (שעל הוספה). יואב הראל נכנס לריכוז חדר-האוכל וסמדר כהן מגרעין "כפרי" קיבלה את האחריות על המועדון. לכולכם - איחולי הצלחה.

תרקוד היא אמרה לי - תרקוד

ביוזמתן של כמה צעירות נשואות נפתח שוב לאחר בצורת ארוכה, חוג ריקודי עם במקום. בהדרכת פיצ'ון. עד עתה התקיימו כבר שני חוגים שעברו בהצלחה רבה עם מספר גדול (יחסית!) של משתתפים 30 פלוס (בלי מינוס)

משתתפי החוג - בשלב זה בעיקר ממין ♀ פונים לחברים במיוחד לגברים להצטרף כדי שהחוג יהיה יותר גדול ויותר מאוזן והעיקר שיהיה יותר שמח.

א/גיהו

עד מתי?

ידוע שבמחסן החצר עובד יוסף טולדרו. 3 שנים נעשו במחסן זה יותר מ-300 מסגרות לתמונות ובנוסף לכך, כל השמשות והרשתות של קיבוץ כפר-מנחם.

המחסן פתוח כל ימות השנה לצרכי החברים, ובמסגרת עבודתי השוטפת, החלפת חלקים ותיקונים שונים. הסיסמה במחסן זה של סבא יוסף (בנוסח בולגרי): אל תעזוב עבודה של היום למחר. בשנת 86 העבירו את המחסן לחדר מתוקן. הגג של חדר זה דולף כל החורף, ובמיוחד לאחר גשם.

עד היום נראים סימני עובש ורטיבות על הקירות ועל התקרה. אחרי פניות רבות לגורמי הקיבוץ הנוגעים בדבר - לאנשי הבנין, העניינים לא טופלו.

פניתי למרכז המשק דאז (שנת 86) ואז קבעו שיש לתקן את הנזק ולבנות סככת כניסה לבנין. פניתי לגדי, גדי שלח אותי לאיצ'לה, ממאי עד יולי חיכיתי לאיצ'לה. מיולי עד ספטמבר איצ'לה שלח אותי לגדי. מספטמבר עד דצמבר גדי שלח אותי לאיצ'לה, איצ'לה שלח לגדי.

גדי החליט שאחרי הגשם העניין יטופל. עבר חורף, עבר קיץ, עבר הסתיו. שנת 86 נגמרה ובעזרת השם בא מרכז משק חדש. הוא ביקר במחסן וקבע: איצ'לה צריך לתקן. ושוב הועברה המשימה לגדי ושוב הבטחות ר... אחרי המבול" ואלוהים נתן גשם ואלוהים נתן שמש, אך לא נמצא האיש שיביא חצי פח זפת לתיקון המחסן המסכן.

אני מקווה שו. עבודה תמצא לי מקום עבודה מתאים לפני שאתייבש במחסן זה יחד עם קירותיו המעופשים. אני תקווה שפנייתי זו תמצא ארזן קשבת אצל התפיסה הבירוקרטית של איצ'לה וגדי,

ועד יובל ה-100 של כפר-מנחם
העניין יסתדר. בתודה ובכבוד רב.

סבא טולדרו יוסף

לילת

אקו הקהרה..

קורה לפעמים שחבר עובד מספר שנים בענף, ויש תקופה שאין פתאום עבודה. אני יודע שיש אבטלה סמויה בקבוץ. האם עלי ללכת בעצמי ולחפש מקום עבודה או שמא צריך להיות משהו שידאג. האם עלי לרוץ לסדרן עבודה ולבקש ממנו שיסדר אותי לעבוד, או אולי להיות חוצפן ולשבת בבית עד שיזכרו. מזלי הוא שהייתי פעם לולך וירדתי מספר ימים. אך גם שם קרה בפעם הראשונה בהיסטוריה שיש אינפלציה של עובדים.

אנשי משרות המפתח בקבוץ חייבים לפקוח את העיניים. אני לא ילד בן 20 שאתחיל להתגלגל מענף לענף.

בהזדמנות זו, עלי להודות לסדרנית העבודה שידעה והבינה את המצב. היום זה קורה לי ומחר זה יקרה לחבר אחר.

הנושא דורש תשומת לב מירבית.

מאיר האוזר

תודה לכה
לשושקה, מאיר ונגה
שליו. אותנו. לאורך
המסלול העצמי.
ונתנו לנו להרגיש את
הבית.
ובאותו עניין תודה
גם לאברהם טפלי
ולצוות הכלבו.

מכל החיילים המשתתפים
והמשרתים.

תלונות (קצת באיחור).

כאשר הופיע המאמר של דליה ג. בעלון הקיבוץ "הכאב בלב איננו מכולסטרול" חשבתי, הנה עורך העלון שלנו שוב עשה זאת.

כוונתי לפרסום חד-צדדי של דברים חמורים בלי לאזן אותם על ידי תגובה מיידית של הנוגעים בדבר.

בקוראי את הדברים של דליה ג'. חשתי שהעניינים לא יכולים להיות כך, פשוט ההסברים שלה לא התקבלו על דעתי. אייני חושבת שאנו מפלצות וודאי שיש פה אי-הבנה בנוגע לתאור הדרמטי בקשר "לבן שעליו לשלם האוכל שהוא אוכל אצל הוריו בביתם".

אני בטוחה שהרושם הקשה של המאמר היה מתאזן אילו הופיע יחד עם התגובה של אסא. אמנם יתכן שאז לא היה מופיע ב"השבוע", כי היה פחות סנסציוני. נראה לי שעורך "השבוע" חושב שעדיף לפרסם דברים שליליים כי זה מכניס עניין לבטאון. אולי לעניין כזה!

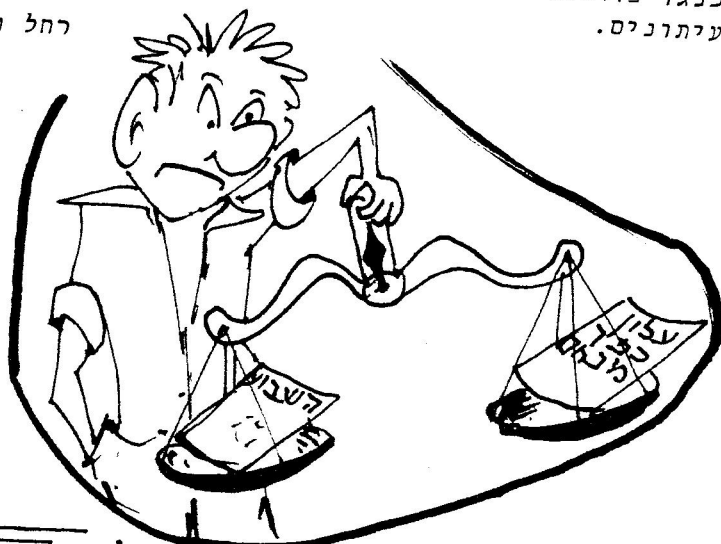
בקשר לפניה של אסא לעורך "השבוע", לי היא נראית לגיטימית, ואינני מבינה את התדהימה של דליה. כמי שמכריזה על עצמה שחופש הדיבור וחופש הפרסום הם יסודיים לתפיסת החיים שלה, היא צריכה להבין שפרסומן של אמיתות חד-צדדיות מסלפות ומעוותות עובדות.

אני בכוונה לא נכנסת יותר לתוכן הכללי של המאמר. אני מאמינה שזה כואב לדליה, אבל צריכה להיות דרך יותר חברית והוגנת לבידור הנושא.

לסיום אני מבקשת-מציעה מעורך העלון שלנו לא לפרסם מאמרים המחייבים התייחסות לשם איזון עד שזה לא נעשה.

די לנו בשני מקרים מצערים שהגיעו לכותרות בלי שדברי הצד שכנגד פורסמו כמובן. גם במקרה הראשון המאמר של דליה פורסם בחלקו בעיתונים.

רחל נוסבאום

בערב שבת 5.12.86 נארח אצלנו, בירזמת צוות מועדון + את הסופר סמי מיכאל לרב-שיח בנושא "השמאל הישראלי ויחסו לערבים". כל הציבור מוזמן.

מיכאל סמי

(1926)

מספר עברי שמו האמיתי: סאלח מנשה. נולד בכגדד (עירק) באלול תרפ"ז (אוגוסט 1926) לאביו הסוחר גדל ונחחן בעיר-הולדתו. בשכונה מעורבת של יהודים, מוסלמים ונוצרים. בגיל 15 הצטרף למחתרת הקומוניסטית העיראקית. "לא הייתי ילד יהודי אופייני", סיפר. "העזתי פרצתי, נכנסתי להרפתקאות שלא היו אפייניות לילדי הגטו הסגור. מגיל מוקדם מאוד רציתי להיות סופר. ספרות-ילדים לא הייתה בעירק ונפלתו על ספרות למבוגרים. הרבה מהרומאנים לא מצאו חן בעיני ורציתי לכתוב אותם מחדש. בגיל שבע-עשרה התחלתי לכתוב לעתונות המחתרת". לאחר שהוצאה נגדו פקודת מעצר נמלט בגיל 21 לאירן והמשיך בפעילותו הקומוניסטית. לאחר שרכש תעודת-זהות על-שם סמי מיכאל עלה ב-1949 לישראל. התגורר תחילה כיפו ואח"כ בחיפה, ופירסם מאמרים בעתון הערבי "אלאיתיחאד". ב-1956 התחיל לעבוד כמורה-מים בשירות ההידרולוגי. "אז התחלתי להכיר את ישראל", סיפר. "אני נוסע, רואה נופים, בודק את המים מעל הקרקע ומתחת לפני הקרקע. נפגש עם אנשים. זוהי עבודה יפה ומעניינת. ובערב אני כותב". ב-1982 היעקב לו פרס ראש-הממשלה ליצירה.

סמי מיכאל

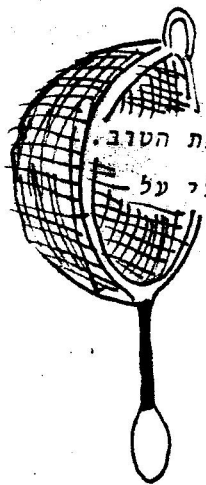
כתיבתו של סמי מיכאל יונקת מחוויות נעוריו ומן הנוף האנושי המקיף אותו. "נסיון-החיים שלי העניק לי גלריה עצומה של דמויות", סיפר. "והמציאות הישראלית כל-כך פנטאסטית. הפסיפס האנושי כל-כך עשיר. שהאפשרויות הן ללא גבול כמעט". סגנונו בהיר, ישיר, נטול סמליות אך כעל כושר ביטוי בולט, ואווירת הסיפור נושמת אותנטיות ומעורבות אישית. ספריו: "סופה בין הדקלים" (1975). מהדורה בעברית קלה: 1978. פרס זאב) — קורות נער יהודי כסימטאווו בגדד. בעולם של קסם ואימה. של העשי קונדס. תגרות-רחוב. אהבה נוגה ועמידה מול פורעים: "פחונים וחלומות" (1979) — חיי נערים ומבוגרים כמעברה דלה כראשית המדינה. בה נובטים זרעי אלימות. ונוצר עימות בין טובים ורעים ונרקמים חלומות של אושר. כתב גם רומאנים למבוגרים ("חסות", "חופן של ערפל") ותירגם מן הספרות הערבית.

יחד עם סמי מיכאל ישתתפו ברב-שיח נציגים מהשמאל הישראלי ומהמיעוט הערבי בארץ. ברשותנו כחומר רקע לפגישה מאמרו של סמי מיכאל בנושא וכן דברי תגובה של אנשים שונים על המאמר. את המאמר ותגובות עליו ניתן להשיג אצל צביה גרשוביץ.

ספר אתוכם

אחד בא לסוקרטס ואמר: "השמעת
 כבר, מה שמספרים על הידיד שלך?"
 "לא", ענה סוקרטס, "אבל לפני שתספר
 תגיד לי: העברת את הידיעה על ידיד
 דרך שלוש המסננות?"
 "איזה מסננות?" שאל האורח.
 "הראשונה: מסננת האמת. האם אתה יודע
 היטב שהדבר על ידיד, שברצונך לספר לג,
 אמת ?

האורח היסס: "בעצם אינני בטוח.
 גם אני רק שמעתי מפי אחר. ומה המסננת
 השנייה?"

"המסננת השנייה", אמר סוקרטס "היא מסננת הטוב.
 האם זה דבר טוב, אותו אתה עומד לספר לי על -
 ידידי?"

"להיפך" אמר האורח, "זה משהו איום
 ונורא! - והמסננת השלישית?"

המשיך סוקרטס: המסננת הנחוצה! האם
 זה נחוץ, לספר לי את הדבר האיום
 והנורא על ידידי, שספק אם היא אמת?"
 אחרי הפסקה אמר האורח "לא איך זה
 כל-כך נחוץ!"

"אז תשתוק" אמר סוקרטס

[נכתב עוד הרבה לפני
 שחיי חברי קיבוץ]